

Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

*Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică;
Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)*

Testul 8

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

I TÉTEL **(30 de puncte)**

a. A cím keltette érzések, gondolatok **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A címbeli „biztató” szó bátorító, buzdító, lelkesítő, ösztönző jelentésben épp a szerelem érzésének hiányára, vagy annak valami miatti féltésére, őrzésére, megtartására utaló; dekadens életérzés, hangulat; feltevődő kérdések, gondolatok: kit kell biztatni: a kedvest vagy önmagát, miért van szükség rá; a biztató a vallomás része stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

b. A beszédhelyzet jellemzői **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A vers a kedveshez intézett beszéd; közvetlen, egyre személyesebb hangú megszólításai E/2.-ben: 1., 3., 5. vsz.: „Szép asszonyom”, „Drágám”, „Édes”; a címbeli biztatás itt a kedves meggyőzése: a szerelem széttartó, ellentmondásos meghatározásával, általános érvényű igazságaival, a múlt idővel szembenálló daccal, akarattal; önbiztatás is nemcsak a szerelemre, hanem általa a közeledő, az élet örömeitől megfosztó halál „feledésére” „nagyszerű” legyőzésére; a 2., 4., 6. vsz. általánosító nyelvi megoldásokkal változtatja a beszélő pozícióját: általános alany, főnévi igenév, szentenciaszerű igazságokat mond ki az élet – szerelem – halál törvényszerű összetartozásáról, az általános hangot felváltja a személyesség, a „mi” érzései: a szerelmüket a változással szemben öröknek állítja, ezt bizonyítják faggató, könyörgő, elbizonytalanító kérdései stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

c. A szerelemet megjelenítő költői képek **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A szerelmet a versindító sorokban negatív stílusértékű, lefokozó, tárgyiasító metaforikus képben fogalmazza meg: „ötletlen és ócska jószág”; szenvedéssel, küzdelemmel telinek láttatja, mégis egyetlen menedéknek, megtartó erőnek, boldogságnak a Halállal, az idő múlásával szemben; a halál állandó fenyegetettségének, jelenlétének helyzetében az emberi létnek értelmet adó érték; „kicsi kis feledés”, az időből való kilépés „boldogsága”, „mámora” stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

d. Az ismétlések szerepe a költeményben

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. Az ismétlések is a meggyőzés eszközei: a „hidd el” felszólítás kétszeri előfordulása; a gyakori szóismétlések pl. feledés szó többjelentése; a szótöismétlés – „kicsi kis feledés” – becéző forma, de kicsinységében is nagy dolgot jelentő: a szerelem boldogsága, az időből való kilépés, a halálra nem gondolás lehetősége; párhuzamos gondolatritmusra épülő szakaszokkal zárul a vers, dallamosságot, a tartalom súlyosságát ellenpontozza, a biztatás mágikus eszköze stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pon.t*

e. műfaji sajátosságok

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. Elégia: a lírai én elfogdja, hogy a halál elől csak rövid időre, „kicsi kis feledésre” menekülhet el; a szerelmben megnyugvást, bátorságot lel a halállal szembeni küzdelemre. Ez a néhány pillanat enyhülést, megbékélést kelt a lírai én lelkiállapotában. stb. Dal: szubjektív, az egyik legszemélyesebb emberi érzésről, a szerelemtől szól, a lírai én közvetlenül szólal meg, szövege egyszerű, azonos típusú versszakokból épül fel, félrímes, zeneiség jellemzi),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pon.t*

Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat, helyesírás *4 pont*, helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, helyesírás *3 pont*, logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás *2 pont*, töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás *1 pont*.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II TÉTEL

(30 de punct)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Helyes válasz: c.

5 pont

2. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Lehetséges válasz: *pozitív jellemzők: első barátunk, őszinte, egymásrautaltság; negatív jellemzők: ellenség, rivalizálás stb.*

5 pont

3. Nyelvi elemek értelmezése a kontextus alapján. Lehetséges válasz: *nem kell mélyre ásunk = nem kell alaposan tanulmányozunk, kötelék = családi/ testvéri kapcsolat; fűznek = (testvéreinkhez) kapcsolnak, gyökeresen = teljesen különböző; szívesen nyúl = szívesen foglalkozik stb.*

5 pont

4. Témához való igazodás

5 pont

Az elbeszélő szöveg követelményeihez való igazodás

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 de puncte)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. *Mikes*: műfajötvözet: irodalmi, fiktív-misszilis levél, napló, egzotikus keleti útirajz, elmélkedő emlékirat, anekdota elemei; elbeszélő és tudományos témákat is felölelhet; énelbeszélés, önkifejező, önmegértő szándék; E/1. személyű megszólalásmód, a szövegegységek a magány metaforái: a levél a távolság áthidalása, a jelen nem lévő, kitalált másik megszólítása,

hitelesítése: P. E. grófnő alakja; társalgó hangnem, elmélkedő jelleg; a levél önjellemzése; kezdő- és záróformulák sajátos, mikesi stílusa;

Katona: tragédia: középpontjában egy konfliktus áll, egy tragikus hős, aki tragikus vétséget követ el, küzd, buknia kell, részvétet, katarzist vált ki, a dráma világában az értékvesztés felerősödik; drámai szituáció; konfliktusos dráma: Gertrudis konfliktust létrehozó negatív fél, Bánk a pozitív, aki a helyzet megszüntetéséért küzd; tetőpont: Gertrudis meggyilkolása; Bánk tragikumát összetett; bármelyik lehetőséget választja, sorsa értékvesztés pl. Melinda halála, önmaga értékeivel, elveivel szembekerülése; nemzeti, történelmi dráma: az ország, a nemzetek tragikumát Petur és Tiborc panasza; Bánk az egész magyar nemzetét: a nemesek és a parasztok érdekét is képviseli; középpontos dráma: Bánk az értékhierarchia csúcsán; Endre, a hatalmi hierarchia csúcsán álló személy: nincs jelen, de minden terv feltételezi a hozzá való viszonyulást; az éjszaka motívuma; a drámai nyelv többszólamúsága;

Arany: romantikus történelmi ballada: epikus elemek: elbeszélői szöveg, Drégely várának 1552-es ostroma, magyar – török harc, jelen számára példa; visszatekintő nézőpont, idősíkok: jelen, múlt, párhuzamos szerkesztésmód, többszólamúság, drámai elemek: párbeszéd, hiánya, kihagyás, sűrítettség, fokozás, ellentétezés, konfliktushelyzet, tragikum; lírai elemek: három térbeli pont jelképesége, költői eszközök, szenvedély, túlzás stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,
részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. a mű szerkezete

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes*: 207 levél, fő rendező elve a levelek kronológiája: 1717 – 1758; hangulati váltás Rákóczi halála után; levélszerkezet: kezdő- és záróformula, keltezés; három típusú szerkezet: térbeli, időrendre épülő, képzetársításos; *egy levél szerkezetének a bemutatása*; pl. 37. levél – térbeli rendre épülő szerkezet: az emigrációban élők napirendjéről és ritka szórakozási lehetőségeiről tudósít; felépítése világos és jól tagolt: távolról közelít a tulajdonképpeni témához; első mondata személyes reflexió; bevezetés: Rodostó fekvése, a vidék éghajlata, a szőlő- és kertművelés; a város jellegzetes építésmódja, lakosainak, szokásaiknak, valamint a környék közbiztonságának bemutatása; a leírás pontos és aprólékos megfigyeléseken alapul; gyakran kapcsolódnak hozzá összehasonlító vagy értékelő jellegű személyes, esetenként humoros megjegyzések, az útleírás műfajával is rokonságot tartó első rész hitelesen mutatja be a bujdosók tágabb környezetét; ezt követi a levél tulajdonképpeni fő témája, a Rodostóban élő magyarok napirendjének és időtöltésének leírása; az emigrációban élők mindennapjainak egyhangúságát, a társasági élet szűkös lehetőségeit mutatja be a levél negyedik bekezdése, a befejezés a fontosabb témákat összegzi, a záradék néhány utóirat jellegű megjegyzést közöl, és a levél kommunikációs helyzetének megfelelően a címzettől való búcsúzást tartalmaz;

Katona: öt szakaszra tagolódik: a klasszicista drámamodell egy szakaszon belül értékesül: Előversengés 1. nap koraeste, palota: Ottó és Biberach párbeszéde, Gertrudis megjelenése: alap- és határhelyzet: Ottó vágya, gyorsan kell cselekednie; magánéleti szál; I. szakasz 1. nap este, a bál idején a palotában: magánéleti és közéleti szál, Bánk hazatérése, a titok mint probléma; a királyi palotában megkülönböztetés, magyarok háttérbe szorítása, az értékesül, aki behódol Gertrudisnak; II. szakasz 3 órával később, éjjel Petur bán háza: közéleti szál; III. szakasz hajnalban Melinda szobája; magánéleti szál; IV. szakasz 2. nap koraeste, naplemente Gertrudis szobája: közéleti és magánéleti szál; Mikhál, Melinda, Bánk vádbeszéde; a tetőpont; V. szakasz 3. nap délelőtt palota, nagyterem: II. Endre hazatérése, Bánk tragikumát; az éjszaka szimbolikus jelentése: a palota és az ország állapotára utaló, a tisztánlátás hiányát is jelző;

Arany: alaphelyzet; három térbeli pont az 1-2. vsz; két idősíkok: Drégely romja – múlt, a nyájas hegyorom és a völgy – jelen; térbeli ellentétek: hegy/fent– völgy/lent, szimbolikus jelentései; 3.vsz. völgy; 4.vsz. feltekintő nézőpont: „ott”; zöld szín ismétlése, jelképesége; párhuzamos szerkesztésmód, az 5. vsz.-tól kezdve a hegyen játszódik a cselekmény: apródok – török követ párbeszéde/ hiánya, szimbolikus jelentése, a jelentől való elfordulás; többszólamúság: a páratlan versszakokban az apródok éneke, páros versszakban a török követ szövege, szaggatottság,

meggyőzési kísérletek; tetőpont: a török követ is elismeri Szondi hősiességét, a két szólam egyesül; a hegy az emlékezés, múltidézés helye is, a küzdés színhelye, az apródok énekének helyszíne, értékek őrzője, erkölcsi magasabbrendűség kifejezője, nyitott befejezés stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. a szereplők jellemzése

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes*: a *Leveleskönyv* énelbeszélés: *Mikes* önéletrajzi szereplő – társaságra vágyó, mégis magányos figura; a szülőföld állandó sóvárgója; a szabadságharc önfeláldozója, a bujdosó Rákóczi fejedelem hűséges kamarása; barátságosan csevegő, humorral, sztoikus belenyugvással fogadja el sorsát; felvilágosult ifjak, leányok gyakorlati neveléséről elmélkedik; művelt minden érdekli, jó megfigyelő; a hasznosság elve szerint gondolkodik, akárcsak a fejedelem: a munka morális és társadalmi kötelesség: pl. 88.; munka és egészség viszonya, gyönyörűsége pl. 41., 64.; műveltsége példa számára; az anyanyelv tudása, a nemzeti nyelv kiművelése és a kultúra ápolása összefügg hazájának szeretetével, az ország hasznával és a nemzeti nyelvű irodalom terjesztésével; a levelek fiktív hőse: P. E. grófnő; női eszményi olvasótípus; szórakoztatás elve *lhumora*;

Katona: szereplők három csoportja; jellemek állandósága, indulatok egyértelműsége; egy-egy uralkodó tulajdonság, kivétel *Bánk* és *Gertrudis*, összetett jellemek; történelmi alakok; *Bánk* belső, lelki vívódásai, érzelmi-gondolati konfliktusai a magánember és a közember szerep dilemmájából, kettős elkötelezettsége; kitüntetett helyzetben lép elénk: övé a hatalmi-társadalmi rangsorban az uralkodó utáni legfőbb közjogi méltóság, a drámai értékrangsor csúcsán álló jellem, személyiségének meghatározó vonása az emberi teljességre való törekvés, karakterének legfőbb értékei: a királyhűség és a méltóság, a szociális érzékenységgel is párosuló, felelős hazaféltés, *Melinda* iránti szerelem; célja nem csupán a kialakult helyzet megszüntetése, hanem egy erkölcsileg magasabbrendű, új értékminőség megteremtése, klasszicista eszmény; II. *Endre*: szimbólumarc, középpont, eszményített figura; hatalmi hierarchia csúcsán álló, értékszinten lefokozó: gyenge, tájékozatlan, tanácstalan, szerepjáték; *Petur* az uralkodó asszony ellen lázadó, hatalombíráló, királyhű, nemesi érdekek képviselője, érzelmi-indulati csapongás; *Tiborc* érzelmi ember, hűség példája, lázadó, beszéde: paraszti réteg és egyetemes érdekek összefonódása, világpanasz, általános emberi szenvedés;

Arany: a ballada hősei – cím szerint is – a várkapitány apródjai; meg-nem-alkuvás, hűség példái; az apródok Szondi példáját követve helytállnak, szembeállnak, nem befolyásolhatóak; a költői hivatás példázatai; a tragikus bukás utáni túlélés erkölcsi, magatartásbeli értékei, jelképesesség; hatalomelv és szeretetelv, alkalmazkodás és belső szabadság, függetlenség megőrzése; Szondi György figurája már a reformkori balladaírás gyakori témája volt, alakjához többnyire az önfeláldozás, a hősiesség, a hazaszeretet kapcsolódott; a várkapitány apródjai énekében, akik túlélőként választási helyzetbe kerülve példát keresnek pártfogójuk hősiességében, térszimbólika: a hegy – Szondi erkölcsi magasabbrendűsége, bátorsága, helytállása, megalkuvásra képtelensége; a török követ által is elismert nagyság stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. a hűség ábrázolása

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. *Mikes*: a hűség több formája: II. Rákóczi Ferenc iránti lojalitás; szülőföldhöz, elveihez, nemzeti értékeihez való ragaszkodás; 16 évesen áll a fejedelem szolgálatába, apródként, rendületlen hűséggel, kötelességtudóan szolgálta a fejedelmet törökországi száműzetésében; szeretet, megbecsülés, mester és tanítványi viszony pl. 37. levél; 1735-ben a fejedelem halála pl. 112. levél: a megrendülés, gyász hangján szólal meg: *Mikes* urának és atyjának szólítja, halálos ágyánál mindannyian ott vannak, mint gyermekei búcsúztatják; állapotuk jellemzésére háromszor visszatérő szó az árvaság, jelképes jelentésű: a bujdosók létállapota, 'politikai száműzetés', a

'hazától való távollét', keresztény–sztoikus belenyugvó magatartás; *haza iránti hűsége*: pl. 37. levél szállóigéje; mindig hasznára akar lenni szülőföldjének; összehasonlítja a török gazdálkodási szokásokat az otthoniakkal; a káposzta-motívum mint erdélyi címer, a levél önjellemzésének is metaforikus eszköze; erdélyi hagyományok; ifjak, leányok nevelésének fontosságáról való elmélkedése pl. 27. levél; a tanulást az élet szolgálatába kell állítani; a nemzeti érdekek előtérbe helyezése az egyéniakkal szemben; az anyanyelv tudása, a nemzeti nyelv kiművelése; székely nyelvjárás ötvözése a francia rokokó irodalmi nyelv választékos, könnyed, szellemes eleganciájával; a műveltség, idegen nyelvek tanulásának fontossága;

Katona: hűség formái: közéleti szintéren: a haza, nemzet iránti hűség, szolgálat; II. Endre király iránti hűség tudat meghatározza a dráma világát, műfaját: középpontos dráma; ugyan nincs jelen, de minden terv és cselekedet feltételezi a hozzá való viszonyulást: pl. Bánk végső érve Petur lázadására; Petur halála előtt is megerősíti a haza és király iránti lojalitását; Bánk tragikuma: a királyhűsége nyugvó, ráruházott hatalom, mely nem képvisel értéket; lefokozott világrend; a törvényesség keretei között lehetetlen a konfliktus megoldása; szerepkonfliktusa, Gertrudisszal való szembenállása, elveivel ellentétes tette; magánéleti szintéren: Bánk és Melinda hűsége/hűtlensége; Bánk tisztánlátásának hiánya, tragikus vétsége: megkérdőjelezi felesége hűségét, áldozat-szerepét; Tiborc hűsége Bánkhoz a múltban gyökerezik, egykori megmentője; Bánk is kitart Tiborc mellett, segíti, közös sorsuk; panasza egyetemes értékek védelmében szól; tette sarkallja; Tiborc elhűsége, tisztességének megőrzése a legnagyobb válsághelyzetben is;

Arany: hűség formái: Szondi György és az apródok elhűsége, haza és nemzete iránti elkötelezettsége; Szondi György figurája már a reformkori balladairás gyakori témája volt, alakjához többnyire az önfeláldozás, a hősiesség, a hazaszeretet kapcsolódott; pl. a várkapitány apródjai énekében, akik túlélőként választási helyzetbe kerülve példát keresnek pártfogójuk hősiességében, térszimbólika: a hegy – Szondi erkölcsi magasabbrendűsége, bátorsága, helytállása, megalkuvásra képtelensége; szeretetelv; a török követ által is elismert nagyság, hősszerep; Szondi két apródja értéktudatának meghatározója a tekintélyt képviselő személy értékeivel való belső azonosulás, elszánt ragaszkodás, ami egyszerre jelenti önazonosságukat és egy közösséghez való tartozásuk tudatát; felfogásukban az én – te – mi viszony alapja a hűség az önzetlen pártfogóhoz, a nevelőhöz, a példához, tágabban a pogány érzékiséggel ellentétes egyszerű kereszténységhez és a magyar vitézi életformához, legáltalánosabban önazonossághoz és szabadsághoz; a dalnok-szerep szabadságharc bukása idején – a költői hivatás, helytállás, függetlenség megőrzésének a példázata stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása 5 pont,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek részleges betartása 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra 1 pont.*

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.